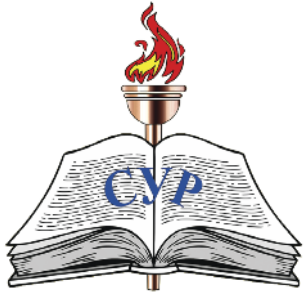

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXXII-й РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 7-8/ КВІТЕНЬ 2021 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

У номері:

- У радості Великодня
- Відзначення в Румунії 207-річчя від дня народження Т. Шевченка
- Екологічне становище в Марамуреші
- Дещо з історії карашсеверінських українців
- Незраджена обітниця Михайла Ломацького
- «Знов весна і знов надії...»

Шановні українці, шановні румуни!

Широ бажаю, щоб Світле свято Великодня застало вас здоровими у затишному родинному колі! Свято Воскресіння Господнього, одне з найважливіших свят християнства, яке відзначається в усіх куточках світу, є чудовою нагодою для зближення віруючих із Богом та з іншими людьми, зараз більше, ніж будь-коли.

На жаль, вже другий рік поспіль ми переживаємо складний період. Пандемія, спричинена підступним коронавірусом, може перешкодити нам засвідчити свою віру та відзначити це світле свято з близькими людьми, поважаючи традиції та звичаї, до яких ми звикли.

Але я твердо вірю, що свято Воскресіння Господнього означає набагато більше. Його може відзначити кожна людина у своїй душі за допомогою молитви та постійного діалогу з Господом Богом.

У такі моменти ми можемо продемонструвати істинну віру, піклуючись про себе, про свою сім'ю, про ближніх, дотри-

муючись християнського вчення і цінностей. І не востаннє, ми мусимо подолати всі щоденні турботи й наповнити свій розум та душу вірою і надією.

І цього року керівництво Союзу українців Румунії буде поруч з українцями Румунії та проведе цілу низку благодійних заходів для нужденних осіб, для шкіл та лікарень у постраждалих районах.

Треба вірити, що разом, дотримуючись усіх вказівок влади, якщо будемо поводитись відповідально та по-людськи, ми зможемо подолати цей важкий період і повернутися до нормального стану речей, коли матимемо змогу належним чином відсвяткувати такі надзвичайно важливі для християн події в оточенні близьких людей та в єднанні з Господом Богом.

Нехай величне свято Воскресіння нашого Господа Ісуса Христа наповнить ваші серця щирими та світлими почуттями, принесе мир у кожную оселю, здоров'я, родинний затишок та душевний спокій.

Христос Воскрес! Воістину Воскрес!

Голова Союзу українців Румунії,
Депутат **Микола-Мирослав ПЕТРЕЦЬКИЙ**

Духовна пожива

Жінки-мироносиці

Святі євангелісти оповідають, що першими, які прийшли до гробу, де було покладено тіло Ісуса були жінки-мироносиці – послідовниці Ісуса Христа. Їх назвали мироносицями, оскільки вони прийшли до гробу Спасителя для того, щоб, згідно з юдейським обрядом, помазати Його тіло спеціальним пахучим миром.

Жінки-мироносиці були Марія Магдалина, Марія – мати Якова, Саломія, Йоанна та інші, які прийшли до гробу, щоб показати свою любов до Того, який творив їм багато добра, який навчав їх любити своїх ближніх, який їм обіцяв, що не залишить їх до кінця віку.

Прийшовши до гробу, вони засмутилися, бо не знайшли тіло Ісуса, а знайшли тільки відкритий гріб та ангела, який звістив їм, що «Христос Воскрес!» Велике було число жінок, які слухали Ісуса та йшли слідом за ним протягом Його земського життя та яким Ісус допомагав, сповняючи їхні добрі бажання.

Із Святої Євангелії можемо дізнатися про те, як Ісус поважав і любив її. На її прохання, Він здійснив перше чудо у Кані Галилейській, перетворивши воду на вино (Йоан 2). Ісус

1. Як поважав Христос з Його Матінкою? Ісус поважав і любив її. На її прохання, Він здійснив перше чудо у Кані Галилейській, перетворивши воду на вино (Йоан 2). Ісус

перед смертю на Хресті доручив Святому Йоану Богослову опікуватися своєю Матір'ю.

2. До жінки Хананейки, якій Ісус сповнює бажання лише після третього прохання, а саме тоді, коли побачив її щире віру та смирення, промовив: «О жінко, велика твоя віра! Хай тобі буде, як бажаєш» (Матей 15,28). Нікому не сказав Ісус такі слова, як цій жінці, сповнюючи її бажання через сильну її віру.

3. Жінка-самарянка мала найдовший діалог із Ісусом Христом, записаний у євангеліях (Йоан 4,1-42). Після розмови з Ісусом біля Якової криниці, вона залишає своє грішне життя та весь останок свого життя вона присвячує проповіді Євангелія Христового. Вона стає апостолом і просвітителем своїх ближніх.

4. Чужоложницю, яку книжники та фарисеї хотіли каменувати, Ісус захищає, кажучи: «Хто без гріха, хай перший кине в неї камінь!» (Йоан 8,1-11). Цю жінку фарисеї засудили на смерть, сповнюючи закон Мойсея, але Христос через закон любові прощає її та заповідає, щоб вона більше не повторювала гріхи.

Є ще й інші приклади, які можна навести, з яких випливає, що Ісус ставився до жінок з повагою і чуйністю. Через жінку помножується життя людей на землі та помножується число Святих у Раї Господнього. Ніколи Ісус не образив жінку! Якщо Ісус часто зауважував своїм апостолам та дорікав їм через їхню малу віру, то із жінками поводить ся благо і терпеливо. Поважав Ісус жінок при Своему земському житті та після Воскресіння показався вперше жінкам-мироносицям! Жінки-мироносиці – це приклад віри, який варто наслідувати, оскільки не тільки пахуче миро несли вони до гробу Спасителя. Вони несли й свою велику віру, непохитну вірність, милосердя та любов.

отець Іван ЮРЧА

Свято Благовіщення Пресвятої Богородиці

Церква святкує день Благовіщення Пресвятої Богородиці 7 квітня – одне з 12 головних свят у православному календарі. Благовіщення означає «блага», або «добра» вістка. У цей день Діви Марії явився Архангел Гавриїл і сповістив їй про прийдешнє народження Ісуса Христа – Сина Божого і Спасителя світу.

До 14 років Пресвята Діва виховувалася в храмі, а потім, згідно із законом, повинна була залишити храм, як повнолітня, або повертатися до батьків, або взяти шлюб. Священники хотіли видати її заміж, але Марія оголосила їм про свою обіцянку Богові – залишитися назавжди Дівою.

Тоді священники заручили її з далеким родичем, вісімдесятирічним старцем Йосифом, щоб він піклувався про Неї й охороняв її дівоцтво. Живучи в Галилейському місті Назареті в будинку Йосифа, Пресвята Діва Марія вела таке ж скромне і відокремлене життя, як і при храмі.

Через чотири місяці після заручин, Ангел явився Марії, коли Вона читала Священне Писання і, увійшовши до неї, сказав: «Радуйся, благодатная: Господь із тобою: благословенна ти в женах (тобто сповнена благодаті Божої – дарів Святого Духа)». Архангел Гав-

риїл сповістив їй, що Вона сподобилася найбільшій благодаті у Бога – бути Матір'ю Сина Божого.

Марія в подиві запитала Ангела, як може народитися син у тієї, яка не знала чоловіка. І тоді Архангел відкрив їй істину, принесену від Всемогутнього Бога: «Дух Святий найдетъ на тя, і сила вишнього осінить тя: темже і раждає моє свято наречетъ Син Божий». Збагнувши волю Божу і цілком віддаючи Себе їй, Пресвята Діва відповідала: «се раба Господня: буде мені по глаголу твоєму».

Та подія, що називається Благовіщенням, означає зачаття Ісуса Христа. Дією благодаті Божої в лоні Марії почався розвиток нового людського життя. Цинічні «фізіологічні» аргументи краще залишити при собі, бо християни не гірше скептиків знають закони біології, а тому і говорять про диво. І диво полягає не стільки в тому, що Діва, яка не знала чоловіка, стала виношувати Дитину, а що Сам Бог ототожнив Себе із Цією Дитиною і з усім, що відбудеться в її житті. Бог не просто вселяється в Діву. Через архангела Гавриїла Він (Вседержитель, Владика і Господь) смиренно просить згоди у цієї дівчини. І тільки тоді, коли Він чує людську згоду – так буде мені по слову Твоєму, – лише тоді Слово стає плоттю.

Так починається Євангельська історія. Попереду – Різдво і втеча в Єгипет, спокуси в пустелі і зцілення одержимих, Тайна Вечеря і арешт, Розп'яття і Воскресіння...

Історія Благовіщення Пресвятої Богородиці

Датою Благовіщення як на Заході, так і на Сході вважається 25 березня. Ця дата рівно на 9 місяців віддалена від 25 грудня, яке з IV століття спочатку на Заході, а потім на Сході вважається днем Різдва Христового. Крім того, це число узгоджується з уявленнями древніх церковних істориків про те, що Благовіщення і Великдень, як історичні події, відбулися в один і той же день року.

Уперше ця дата з'являється у творах західних авторів III століття Тертуліана і священномученика Іполита Римського як день Розп'яття Спасителя за римським календарем (ще в VI ст. св. Мартін з Браги писав, що багато гальських єпископів уважали Великдень сталим святом).

(Продовження на 4 стор.)

отець Адріан ВІШОВАН

Відзначення у Румунії 207 років від дня народження великого українського поета Тараса Шевченка

СУР приділяє особливу увагу у внесок про життя українців у Румунії та їхню діяльність, а, зокрема, наш депутат у Парламенті Румунії, пан Микола-Мирослав Петрецький, який прикладає великі зусилля для розв'язування проблем шкільництва, ролі сім'ї у зберіганні культурних традицій і розвивання рідної мови. Визначний внесок СУР мав у організуванні пошани великого українського поета Тараса Шевченка.

Цілий місяць березень присвячений великому українському поету Тарасу Шевченку, де філії СУР у Румунії відсвяткували 207 років від дня народження великого українського поета Тараса Шевченка.

Представники філії СУР у Сату Маре представляли моменти із життя й творчості великого поета, етнографа, художника і українського мислителя Т. Шевченка, який об'єднав усіх українців.

На закінчення представники поставили до бюсту українського поета вінки і букети квітів у парку ім. Васіле Лукачу в місті Сату Маре на повагу генія української поезії Тараса Шевченка.

Особливу увагу і честь великому Кобзарю віддали учні й викладачі гімназійної школи села Мікула (повіт Сату Маре), де вивчається українська мова.

У місті Сігету Мармаціей, філія СУР Мараморощини, теж відсвяткували українського поета Т. Шевченка. В українській православній церкві була відправлена панахида в пошану українського поета з дня смерті Т. Шевченка – 160-річчя.

Після закінчення представники обговорювали внесок у розвивання української мови і культури визначнішого поета, письменника і українського художника, великого Кобзаря.

Ця подія відбувалася у поставленні квітів і вінків до бюсту великого поета Т. Шевченка у парку, який знаходиться перед українською православною церквою в Сігету Мармаціей.

У повіті Сучава, у гімназійній школі в Шербівцях відбувся виховний міжповітовий проєкт, присвячений Шевченку. Учні, підготовлені своїми викладачами української мови, представили програми з декламування поезії й пісні на слова Шевченка. Цей проєкт відбувся з метою заохочення учнів для кращих знань про життя і творчість видатнішого українського поета Кобзаря.

Бюст Шевченку в Сігеті

Повіт Тіміш представляв, що Тарас Шевченко має велику роль у формуванні української літературної мови.

У приміщенні Бухарестської філії СУР відбувся літературний та науковий колоквіум «Т. Шевченко – національний поет України».

У другій частині цієї події відбулося декламування поезії великого Кобзаря і бачення фільму «Т. Шевченко, перекладений на румунську мову», представлений Михайлом Трайстою.

Українці з Бухареста, разом із головою СУР, депутатом Миколою-Мирославом Петрецьким і представниками Посольства України в Румунії поставили вінки і квіти до бюсту Т. Шевченка у парку Герестреу. Подія продовжувалася у приміщенні філії Бухареста, де відбулося декламування поезії й бачення художнього фільму «Сон». На цій події брали участь члени і симпатизуючі СУР, журналісти і члени Союзу письменників Румунії.

У другій половині місяця березня філія СУР – Яси організувала «Дні Т. Шевченка в Румунії».

У приміщенні організації філії СУР повіту Караш-Северін села Корнуцил відбулася художня культурна подія, присвячена українському поету Т. Шевченку. На цій події були присутні представники СУР, викладачі, інспектор з української мови та учні, які вивчають рідну українську мову. Учні представили в Power Point моменти із життя Тараса Шевченка, декламували вірші й співали його пісні. Пан інспектор з української мови М. Бобик відзначив, що Тарас Шевченко має визначну роль у формуванні української літературної мови. На кінець події голова організації СУР Корнуцила подякував усім учасникам. Філія СУР – Клуж у партнерстві із секцією із спеціальності українська мова і література філологічного факультету м. Клуж-Напока теж організувала науково-культурну подію, присвячену 207-річчю від народження Тараса Шевченка. Філія СУР – Тульча відзначала великого українського поета Т. Шевченка. Були поставлені вінки і букети квітів до бюсту великого Кобзаря, який знаходиться в Ротонді особистостей міста Тульча.

СУР підтримує події, які засвоюють та підвищують культуру українського народу, а також відзначення великого українського поета Тараса Григоровича Шевченка.

Микола ДУТКА

ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ Т. Г. ШЕВЧЕНКА ВІДСВЯТКУВАЛИ У КЛУЖІ-НАПОЦІ

Місяць березень для української громади Румунії, та й не тільки, є традиційною порою святкувань, присвячених народженню геніального і незрівнянно глибокого національного українського поета – Тараса Григоровича Шевченка (1814–1861). Згадати ще раз тернистий життєвий шлях цього нескореного борця за волю України, його творчі досягнення у декількох напрямках мистецтва, вплив його творів та ідей на цілі покоління нащадків зібрався 20 березня 2021 року громада м. Клужу-Напоки. Захід, організований викла-

дачами української мови та літератури паном Іваном та пані Михаєлою Гербіл, на жаль, було проведено у форматі онлайн через уже третю хвилю убивчого коронавірусу-19.

Доповіддю на тему: «Патріотичні мотиви творів Т. Шевченка» було розпочато цю подію. У вступному слові її автор – пан д-р доцент Іоан Гербіл – підкреслив: «Сьогодні просто неможливо уявити українську літературу, культуру та історію без творчого доробку великого Кобзаря. Його ліричні твори геніальні, а картини – шедеври українського мистецтва, й не лише, бо Тарас

Григорович Шевченко займає найпочесніше місце у світовій літературі й образотворчому мистецтві XIX століття». Ліричний спадок Тараса Григоровича переповнений любов'ю до людей, до рідної природи, до землі і до України. Ці багатотональні почуття автор проявляє в чудових описах краєвидів, в журних розповідях про тяжку долю українського простоліду, у небаченій силі закликах до правдивої любові до Батьківщини та її людей, до боротьби за її краще майбутнє. Найбільшу концентрацію патріотизму знаходимо в його історичних творах, які мали пробудити у співвітчизників почуття національної гідності й свідомості.

(Продовження на 5 стор.)

Ольга СЕНИШИН

Свято Благовіщення Пресвятої Богородиці

(Закінчення. Поч. на 2 стор.)

При цьому священномученик Іполит на підставі зіставлення ряду біблійних віршів і буквального їх тлумачення стверджував, що Різдво Христове відбулося через 5500 років після створення світу.

Переконавання про 5500-літній вік творіння до часу пришествя у світ Спасителя і про збіг дат створення світу і пришествя Христа у плоті перейшло в александрійську традицію, але тут вирішальною стала не дата Різдва Христового, а Благовіщення: свт. Афанасій Великий писав, що Христос втілюється в утробі Діви на 25-й день березня, тому що в цей день спочатку Бог створив людину.

З V століття місце дати Розп'яття зайняла дата Воскресіння, а час земного служіння Спасителя від Втілення до Воскресіння стало вважатися кратним цілому числу років.

У візантійській традиції дата 25 березня має величезне значення – це день не тільки Благовіщення, а й створення світу, і Воскресіння Христового; від неї відраховуються дати інших свят: Різдва Христового, Зачаття і Різдва св. Іоанна Предтечі.

День Благовіщення нерідко вважався днем початку церковного або навіть цивільного року як на Сході, так і на Заході. Переконавання про збіг історичної дати Воскресіння Христового з 25 березня привело до того, що цей день отримав назву «Кириопасха» (Кириопасха – пануюча, тобто справжня), Великдень; іноді зустрічається неправильна етимологія – Господня Пасха). Зараз Кириопасхою називають збіг свят Великодня і Благовіщення, що трапляється раз у кілька років.

В Україні у зв'язку з використанням Церквою юліанського календаря 25 березня випадає на 7 Квітня, за григоріанським календарем.

Зображення Благовіщення трапляються вже серед розписів катакомб 2-ї половини II – 1-ї половини III століть, проте, можна з великим ступенем імовірності стверджувати, що встановлення особливого свята Благовіщення відбулося не раніше IV століття.

Відкриття св. рівноапостольною Оленою на початку IV ст. святих місць земного життя Господа Ісуса Христа і розпочате нею будівництво храмів на цих місцях (зокрема, в Назареті) викликали зростання інтересу до події Різдва Христового і таємниці Втілення; можливо, з цим пов'язано і встановлення Благовіщення як окремого свята. На початку VIII ст. вірменський автор Григор Ашаруні писав, що свято Благовіщення було встановлене свт. Кирилом Єрусалимським, тобто в 3-й чверті IV ст.

Оскільки відомості про константинополь-

ське богослужіння V-VI ст. нечисленні, нічого певного про святкування Благовіщення в цей період в Константинополі стверджувати не можна, але вже до кінця VII ст. – це один із найбільш шанованих тут свят. Всі візантійські пам'ятки VIII і наступних століть називають Благовіщення серед найважливіших свят; богослужіння Благовіщення незмінно відзначається 25 березня. На Заході відомості про свято Благовіщення датується приблизно тим же часом, що і на Сході.

З творів західних отців Церкви і письменників відомі проповіді на Благовіщення, приписувані латинським авторам V ст. блаженному Августину, святому Петру Хрисологу і Леву I Великому. Однозначно про літургійне шанування дня Благовіщення говориться в Liber Pontificalis часів Папи Сергія I (687-701), де Благовіщення входить у число 3 свят, присвячених Божій Матері, коли в Римі відбувалася урочиста процесія.

Назва свята в давнину не була стійкою, сучасна грецька назва „εβανγελισμος” з'являється лише з VII ст. У творах древніх авторів зустрічаються назви: грец. „День вітання”, „сповіщення” або „день / свято Благовіщення”; лат. „Annuntiatio angeli ad beatam Mariam Virginem” (Благовіщення ангела до Блаженної Діви Марії), „Mariae salutatio” (Маріїне привітання) і ряд інших, подібних за змістом назв. Благовіщення сприймалося і як Господнє, і як Богородичне свято. На відміну від Православної Церкви, де Благовіщення вважається одним із найважливіших свят (повна назва – Благовіщення Пресвятої Владичиці нашої Богородиці і Приснодіви Марії).

5 квітня – 311 років Конституції Пилипа Орлика

«Пакти й конституції законів та вольностей Війська Запорозького», написані гетьманом Пилипом Орликом та його сподвижниками і ухвалені 5 квітня 1710р. в Бендерах, є першою писаною конституцією України, а водночас – першою європейською конституцією в сучасному розумінні цього поняття.

Зупинімося на найважливішому. В документі сформульована сутність нова ідея поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову. Законодавча влада – Рада – складається з полковників та старшини, сотників, «генеральних радників усіх полків» та послів «від Низового Війська Запорозького для слухання і обговорення справ, щоб взяти активну участь». Рада мала збиратися тричі на рік – На Різдво Христове, Великдень і Покрову, а крім того – за рішенням гетьмана. Всі важливі справи гетьман був зобов'язаний узгоджувати: «На власний розсуд (гетьмана) ніщо не повинно ні починатися, ні вирішуватися, ні здійснюватися». Суд мав бути також незалежним, і гетьман «не повинен карати сам із власної ініціа-

тиви і помсти, але таке правопорушення – і умисне, й випадкове – має підлягати (розгляду) Генерального Суду, який мусить винести рішення не поблажливе й не лицемірне, а таке, якому кожен мусить підкорятися, як переможений законом».

Спеціальним розділом визначені права та привілеї Війська Запорозького, зокрема щодо земель та фортець на Дніпрі, які разом становили Січ.

Ще один пункт був розрахований на підтримку з боку простого козацтва. Так, проголошувалося, що дружини козаків, їхні вдови та діти-сироти, козацькі господарства та господарства їхніх дружин, коли чоловіки воюють або служать у війську, не сплачують податків і не виконують жодних повинностей. Натомість зазначалося, що як тільки «наша власна батьківщина буде втихомирена від збурення війнами і звільнена від московського рабства» — всі публічні та приватні володіння підлягатимуть ревізії. Мета її – збільшити громадські повинності для духовних та світських осіб і зменшити – для простих людей.

Уперше задекларовано необхідність бо-

ротьби з корупцією. Слід «заборонити ці зловживання, що так поширилися... Тягарі й здириство нещасного простоліду беруть свій початок із підкупу та сприяння особам, що просять і домагаються судових посад... розбещуючи урядовців, козаків і простоліду, завойовуючи прихильність гетьмана підступними дарунками». На такі посади мають відбуватися вільні вибори.

Також у документі зазначалося, що Київ та інші міста України зберігають недоторканими всі свої справедливо отримані закони та привілеї.

Зміст конституції Пилипа Орлика поширювався через універсали та звернення під час антимосковських військових походів 1711-1714 р.р. і був добре відомий у Правобережній Україні.

Конституція, написана під беззаперечним впливом ідей західноєвропейського парламентаризму, заклала головні принципи республіканської форми правління та демократичного політичного ладу.

За матеріалами:

Микола Томенко. Україна: Історія Конституції

3 квітня. Пам'ятні дати

Цього дня, у 1990 році, над вежею Львівської Ратуші урочисто підняли національний прапор.

3 квітня 1990 року, на сесії Львівської міської ради, депутати першого демократичного скликання під головуванням тодішнього міського голови Богдана Котика ухвалили історичне рішення підняти жовто-блакитний прапор на будівлі міської

Ратуші. До того український стяг майорів над Львовом 72 роки тому, й підіймали його Січові стрільці.

Варто нагадати, що у 1990 році Україна була ще УРСР, правила нею комуністи і підняття українського національного стяга сприймалося в Києві як «акт місцевої самодіяльності».

До речі, перше за радянських часів публічне підняття українського прапора теж відбулося у Львові. 26 квітня 1989 року на площі Ринок під час велелюдного мітингу, присвяченому третім роковинам Чорнобильської катастрофи, один із активістів Товариства Лева підняв жовто-блакитний український прапор з вишитим на ньому золотим тризубом.

Першим українським містом де було піднято синьо-жовтий прапор над будівлею міської ради був Стрий. Сталося це 14 березня 1990 року.

(Продовження на 6 стор.)

ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ Т. Г. ШЕВЧЕНКА ВІДСВЯТКУВАЛИ У КЛУЖІ-НАПОЦІ

(Закінчення. Поч. на 4 стор.)

«Тому національно-визвольні сюжети з історії України ..., ідеї героїзму запорозького козацтва, його відваги й самопожертви у боротьбі за свободу, патріотизм і відчуття рідної нації займали особливе місце у творчості поета», звернув увагу пан Гербіл. Він процитував декілька уривків з найвідоміших Шевченкових робіт, що підтвердили ці твердження. На завершення пан голова Клузької філії Союзу українців Румунії, за сприяння якої проходять всі подібні заходи у Клужі, зазначив: «Марко Вовчок, Панас Мирний, Михайло Старицький, Карпенко-Карий, Микола Лисенко, Сергій Васильківський, Павло Грабовський, Іван Франко, Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Василь Стефаник, Степан Васильченко формувалися і утверджувалися як діячі української культури, зігріті полум'ям патріотичних ідей Шевченка».

Розуміння Шевченкової лірики та особистий підхід до його тем продемонстрували теперішні і колишні студенти Клузького університету імені Бабеша-Бояї. Вони прочитали на українській та румунській мовах декілька уривків з Кобзаревих творів. Чутливою декларацією віршів та хором виконанням пісень на слова Тараса Григоровича українською молоддю Клужу був переповнений і запис подібного святкування 7-річної давності, який було надано нашій увазі. Цей запис підготувала пані Марія Жіга-Чінар – телеведуча на TVR-3, яка вже протягом багатьох років є медіапартнером наших заходів. Тоді на події, присвяченій 207-й річниці від народження нашого національного поета, прозвучали цікаві доповіді, особисті зізнання, професійні відкриття представників різних поко-

лінь української громади, педагогічних кадрів, студентів і не тільки.

Цьогорічний захід завершила робота, що за тематикою не мала відношення до літературної діяльності Т. Г. Шевченка, – «Шевченко-художник». Її презентацію на румунській мові зі слайдовим переглядом деяких малярських робіт великого сина України було розпочато зауваженням: «Тарас Шевченко-художник є не менш важливим, ніж Тарас Шевченко-поет, тільки що ця валентність його творчого генія була або знехтувана або затьмарена його ж літературними творами, в даному випадку – його лірикою, що привело до неповного сприйняття багатогранної особистості того, кого

вдалося створити біля 450 малюнків. «Спадщина Тараса Шевченка у живописі протягом трьох десятиліть (між 1830 і 1861 рр.) нараховує понад 1200 робіт, більшість з яких тематично пов'язані з Україною, Росією та Казахстаном. Щедра палітра малярських жанрів, в яких він працював: портрети, композиції на міфологічні, історичні теми та про кожендне життя, пейзажі, малюнки з історичними пам'ятниками є свідченням різноманітності проблем, що хвилювали українського живописця», – зазначила пані викладач. Вона завершила виступ словами митця з його «Щоденника» про своє покликання до малювання: «Є дивним все таки це всемогутнє покликання. Я добре знав, що малювання є моєю майбутньою професією, моїм хлібом насущним. І замість того, щоб освоїти його глибокі таємниці, до того ж під наглядом такого професора, як невмирущий Брюлов, я складав вірші, за які мені не те, що не дали ніяких грошей, але й ще в кінці кінців позбавили волі...».

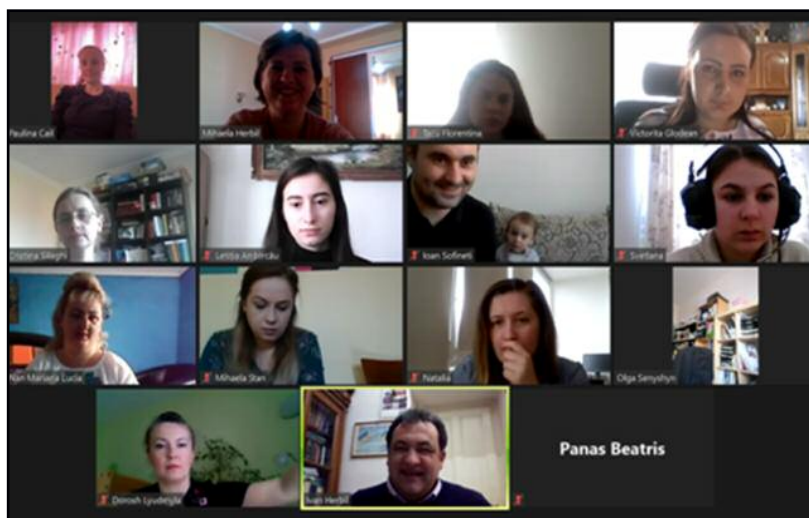
На щастя, що б не робив Тарас Григорович Шевченко – чи малював, чи вірші складав, у нього виходили роботи красиві, але й правдиві; легкі, але й глибокі; гармонійні, але й з особливими рисами. Як лірика, так і живопис Шевченка пережили свого творця і свій час. Ці витвори мистецтва непокірного долі Тараса Григоровича продовжують знаходити відгуки у його нащадків різного рівня освіти, різного розвитку і походження. В його творах українці звідусюди бачать правду, знаходять цілі і вчать вірити у свою вартісність, свою кращу долю, як це пророчив наш Кобзар:

І на оновленій землі

Врага не буде, супостата,

А буде син, і буде мати,

І будуть люди на землі.

ми називаємо Кобзарем української нації». Автор цієї роботи – пані доктор-лектор М. Гербіл – нагадала про вирішальну роль саме нахилу до малювання у долі кріпака та сироти Шевченка. Адже саме здатність молодого Тараса гарно малювати привела його до столичного Петербургу і звела з низкою найкращих людей того часу, які не полінувалися знайти методи і кошти для викупу обдарованого українця з кріпацтва. Шевченко малював і удосконалювався протягом всього свого життя. Навіть у засланні, перебуваючи під постійним наглядом, йому

(Закінчення. Поч. на 5 стор.)

Наступним став Тернопіль – 23 березня 1990, потім – Львів, Івано-Франківськ. Першим містом за межами Галичини став

Олесь ГОНЧАР

3 квітня. Пам'ятні дати

Житомир. Там офіційно вивішали національний стяг 13 червня 1990. До Києва черга дійшла 24 липня 1990 року, коли на Хрещатику, біля будинку Київради було піднято синьо-жовтий прапор.

Ювілеї дня:

Цього дня народився Олесь Гончар (1918-1995), український письменник і громадський діяч. Автор повісті «Земля гуде», романів «Прапороносці», «Людина і зброя» (Державна премія ім. Т. Шевченка), «Тронка», «Твоя зоря», «Собор». Письменник – автор сценаріїв кількох художніх фільмів, за його творами поставлено спектаклі та

оперу. Народився Олесь Гончар на Полтавщині. Навчався у Харківському університеті, але навчання перервала війна. У складі студентського батальйону Гончар добровольцем пішов на фронт. У 1946 році закінчив Дніпропетровський університет. Перші літературні спроби молодого письменника – оповідання й повість – з'явилися ще 1938 року. Перебуваючи на фронті, писав вірші, які публікувались у фронтовій газеті. У повоєнні роки розпочав діяльність професійного літератора. Письменник чимало зробив для утвердження української мови, послідовно і самовіддано обстоював її державний статус. Стояв біля витоків створення Народного Руху України.

Осяйний спогад

Було це осінньої пори – тоді, коли починає листя перетворюватися в золото, в різні кольори, які своєю красою озолочують серце і душу, настроюють кожну гілку різних дерев, які весь час виспівують кожній людині такі мелодії, які прямо зачаровують всіх любителів пісенної краси.

У цю таку прекрасну пору із крутих і нелегких доріг прийшли на своїх не дуже нових повозках цигани, які поставили свої палатки у «вербовій долині», яка належить ще із віків Негостині.

Другого дня, після встановлення цього «табору» у «Вербовій долині», я вперше у своєму житті мав шанс почути циганські прекрасні пісні, які мені причуваються й нині.

Їхні голоси дзвеніли, немов якісь неземні труби космічного простору, десь із зоряних сіянь.

І так, десь підвечір я відважився піти у «Вербову долину», щоб побачити цей циганський «табір», щоб пізніше зміг би написати про нього, і зміг би написати і поезію про цей чарівний рід, про цих кучерявих ремісників...

Ще здалеку я зміг побачити їхні палатки, зміг побачити гарних коней, і подумав все те сфотографувати, щоб потім про циганський рід зробити гарну картину.

І тоді, коли я витяг фотографічний апарат із його сумки, я побачив, що один кочовий направився до мене.

І коли вже дійшов до мене, сказав «Добрий день» і запитав мене: Ви нашого роду?

Я сказав, що ні!

А тоді, чому ви поблизу нас?

Я сказав йому, що живу поблизу цієї «Вербової долини» і що почув прекрасні пісні, осяйні, почув такі дзвінкі голоси, які ошчасливили мене, тому й прийшов, «щоб вас побачити і почути вас».

Тоді циган мене запитав: А ви, може, співак, може, знаєте грати на якомусь інструменті?

Я сказав йому, що розбираюся на скрипці, на мандоліні, на акордеоні.

Тоді цей дуже балакущий циган запросив мене до свого табору, щоб представити мене своїм, як любителем циганської пісні.

І як я вже дійшов до того табору, круг мене появилось дуже багато циганів, дітей, жінок,

одні з них дуже похилого віку, і той циган, який привів мене до їхнього табору, сказав їм про мене, сказав їм, що я знаю грати на різних інструментах, і що дуже люблю циганські пісні та їхні чудові звичаї.

Усі ті, що були біля мене, усміхнулися і сказали: якщо так, тоді заспіваймо йому «Циганочко моя мила» і в той час, коли виспівували вони, мені здавалось, що я і вся моя родина і всі друзі мої, і вся Негостина піднімаюся на Божественних крилах вічності в безсмертне сяйво вічної радості.

Потім вийшов із палатки старий із скрипкою циган – вуса його дуже довгі майже покривали його товсті вуста і він загравав мені, співаючи, знайомий романс «Циганка».

І тоді, коли він закінчив цей гарний романс співати, із палатки вийшла молода циганка.

Такої гарної дівчини я дотоді ще не бачив ніде...

Струнка, чорнява, висока, під віями її сіяли, мов всі небеса, очі сині-сині – наче всі обрії під час жнив.

Поглянула на мене і, за ритмом скрипки, почала танцювати.

Той такий жвавий танець я не забуду ніколи.

Думав тоді, що цією прекрасною циганочкою, крутить якась неземна сила.

Після прекрасного танцю прийшла до мене із золотими монетами на тоненькій ший і привітала як доброго і жданого серцю.

Той поцілунок ніколи не зітре у моїй пам'яті забуття, або якась хуртовина глибокого віку.

Третього дня табір вирішив піти у свої нелегкі далі, а з ним пішла і прекрасна циганка, мов якась симфонія всіх віків.

Бо коли я пішов ще зустрітися з ними, їх вже не було, осталася негостинська «Вербова долина» без табору, як сирота біля безконечного поля.

Відтоді я все збирався написати статтю і поезію «Циганка».

І ось прийшов і такий момент, що я взявся до пера і написав про усе те, що бачив і в радості пережив, і яке в пам'яті моїй останеться на віки.

Із пошаною,
Михайло ВОЛОЩУК

Михайло ВОЛОЩУК

ЦИГАНКА

*Така, як проміння високих небес,
Як сяйво зоряної ночі,
Мов вийшла вона із космічних небес,
Щоб всіх здивували її очі.*

*Немає вона ні в проміннях рівні,
Бо жодне із них так не сяє,
На голих плечах її коси дивні
Вітри для краси розплітають.*

*Вона в різних співах палає, як жар,
Дивує квітучі долини,
Її покохав би не один кобзар
Всім серцем в цвітах Негостини.*

*В обличчя її, мовби вся вишина,
Зайшла з своїм вічним сіянням,
Щоб пахла її безконечно душа
Лише красою й коханням.*

*Коли чує скрипку в колибі старій,
Як з цвітом кохується днина,
Мов крутить у танці в момент той її
Якась неземна хуртовина.*

*Чорнява, як подих нічної пори –
Висока, як зоряна мрія,
Така, як царівна любові й краси,
Як в серці невтомна надія...*

*Сіяють монети на її грудях –
Дзвinyть вони, мов різні трелі,
Мож' бачити вічність на її вустах,
И циганські пісні – серцю милі...*

*Сліди залишає свої на путі,
Идучи в іншу даль, в погулянку,
Щоб бачивши їх, ми змогли б в кожні дні
Згадати цю любов циганку.*

Йти, чи не йти? Таке було питання!

За кілька днів до акції Яська філія СУР отримала від Асоціації Новаполіс – Центру аналізу та ініціатив для розвитку та, відповідно, від організації AIDROM Яси, з якою ми довгий час співпрацюємо, запрошення 30 березня 2021 року взяти участь за круглим столом інформації та тренінгу з питань набору та працевлаштування громадян-іноземців в Румунії.

Захід призначений як для роботодавців, які мають досвід роботи з іноземними працівниками, так і для тих, хто, хоч і не має безпосереднього відношення до цієї проблеми, однак, стикається з такими проблемами та цікавиться цією темою.

Я задумався – йти, чи не йти на захід. Вреши-реши, я подумав, що мені нічого втрачати, а з іншого боку, я не хотів би розчарувати одного із співробітників, з яким я вирішував протягом останніх років деякі проблеми для українських студентів, які навчалися у Ясах, а також для деяких мешканців з тимчасовим проживанням в Ясах, які потребували підтримки та повчання (Але я писав про це в попередні роки). На акцію також були запрошені представники установ, які безпосередньо беруть участь у вирішенні цих питань, а також деякі НУО, які займаються наймом робочої сили із сусідніх країн, не лише сусідніх для румунського ринку, та й за його межами. У цьому контек-

сті були представлені законодавча база та адміністративні процедури, перешкоди, які можуть виникнути при працевлаштуванні громадян третіх країн, рішення та можливості, роль та співпраця із владою у цьому відношенні. Одночасно із цього приводу були представлені найкраща практика та інформація щодо включення на робоче місце іноземних працівників,

елементів міжкультурності та управління різноманітністю для інтеграції іммігрантів на румунський ринок праці. Деякі проблеми будуть корисними нам з того міркування, що ми, у свою чергу, могли б допомогти тим, хто нас шукає, і попросити нашої підтримки в цьому питанні. Але, якби все зводилося до зазначеного вище, можливо, цього було б замало.

Із цієї нагоди у перервах між презентаціями я мав можливість зустрітися з головою молодіжної організації з України та Республіки Молдова; це учні та студенти, які приїхали вчитися в Румунію, або на стажування в Яси, а також із представником неурядової організації, яка часто організує акції з національними меншинами в нашому місті, з якою ми домовились, що в майбутньому, після покращення епідеміологічної ситуації ми зустрінемося, щоб розробити спільну стратегію дій на благо обох сторін. Ми домовились з головою молоді України та Республіки Молдова про запрошення їх до наших подій, щоб знайти способи залучити їх до дій, які ми будемо робити, коли ситуація дозволяє цього. Я дійшов до висновку, що запрошення не слід відмовляти, бо ви навіть не знаєте, де можуть виникнути пропозиції про співпрацю на користь залучених сторін. Я не знаю, що ви думаєте, але я не думаю, що це було б марною втратою часу особливо в умовах пандемії.

Примітка:

Діяльність, яка відбулася 30 березня, проводилася в рамках європейського проекту "MiraGE – інтеграція мігрантів для зростання в Європі", що співфінансується Європейським Союзом через Фонд притулку, міграції та інтеграції (FAMI).

Віктор ГРИГОРЧУК,
голова Яської філії СУР,
заступник голови СУР

Останнє інтерв'ю ПРОФЕСОРА, ПРОАКТИВІСТА, ПОЕТА СТАРШОГО ПОКОЛІННЯ в Румунії Івана АРДЕЛЯНА

(Продовження. Поч. у н-р 3-4, лютий 2021р.)

При спілкуванні з людьми старшого покоління важливо брати до уваги той час, в якому їм довелося рости, жити і працювати. Та незалежно від специфічних історичних умов та обмежених можливостей цілеспрямованим, працьовитим і наполегливим вдалося досягнути тільки вершин неабияким. Такі кар'єри і результати захоплюють і надихають. Про професійні здобутки, на жаль, на сьогоднішній день покійного пана Івана Арделяна – професора і науковця – піде мова нижче.

Ольга Сенишин: Розкажіть, будь ласка, детальніше про Ваш професійний шлях, де почали працювати і ким, на якій посаді?

Іван Арделян: У тому році, коли я закінчив університет, на призначення (яке зобов'язувало пропрацювати 3 роки на вказаному місці), не існувало місць ні у вищих учбових закладах, ні в науковому дослідництві. Так як розподілення було обов'язковим, то я обрав ліцей імені Мірчі Старого працювати викладачем, що у місті Констан-

ца, – найпрестижнішому і найбільшому ліцеї у місті. Але я не почав працювати на цій посаді, бо пішов виконувати свій військовий обов'язок – 6 місяців школи офіцерів у запасі. Далі я працевлаштувався до машинобудівного заводу у місті Решица, Караш-Северинський повіт (квітень 1967-травень 1968), на посаді фізика. Там мене назначили директором лабораторії хімічного аналізу (QVANTOVAC), де проводився аналіз оптичними методами, за допомогою найсучаснішого обладнання, здійсненого в Швейцарії-США. На великих заводах, як отой у Решиці, не бралось до уваги, куди ти був направлений на державному розподіленні. Та невдовзі мене запросив професор-доктор Іоан Урсу повернутися до факультету і зайняти посаду у відділі наукового дослідництва (професор тільки-що повернувся зі Сполучених Штатів Америки, де пройшов спеціалізацію). Запропоновану посаду можна було обійняти тільки на конкурсній основі. А відтак, у січні 1968 року, я прийняв участь в конкурсі і в травні 1968

року я був зарахований на посаду фізика-дослідника при фізичному факультеті університету імені Бабеша-Бояї у Клуж-Напоці. Професор-доктор Іоан Урсу в той час формуввав групу дослідників для вивчення нових наукових тем, якими він захопився під час своєї спеціалізації в США. На згаданий вище посаді я працював до вересня 1976 року, а потім – до січня 1990 року, я обіймав посаду головного наукового дослідника 3-го ступеня. Вважаю за необхідне вказати, що в соціалістичний період в Румунії професійний ріст серед працівників вищих учбових закладів та серед дослідників був дуже обмеженим, сповільненим, можливим лише за наявності великих зв'язків по партійній лінії. У вересні 1979 року я захистив докторську дисертацію. Після Грудневої революції 1989 року я одразу отримав підвищення на посаду головного наукового дослідника 1-ого ступеня (вересень 1990 – лютий 1994), що прирівнювався до звання професора університету.

(Продовження на 11 стор.)

Ольга СЕНИШИН

ЕКОЛОГІЧНЕ СТАНОВИЩЕ В УКРАЇНСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ ТА У ПОВІТІ МАРАМУРЕШ

Однією з найпекучіших проблем сьогодення є екологічна криза, яка виникла через надмірне використання природних ресурсів та забруднення довкілля механічними, хімічними, біологічними забруднювачами та загострення кліматичних змін та парникове нагрівання.

Людство упродовж своєї історії поступово посилювало вплив на природу. У первісному суспільстві людина була невід'ємною частиною природи. «У часи середньовіччя відбувався подальший розвиток різних видів господарської діяльності, яка здійснювалася за рахунок екстенсивних методів – підсічно-вогневої системи з розорюванням нових земель, що створювало основу локальних соціоекологічних протиріч»¹. Метод підсічно-вогневої системи застосовувався також і українцями Мараморощини. Заліснені рівнинні ділянки землі спалювали з метою використання їх у сільському господарстві. Такі місцевості отримали типову назву «загір» (згарище), яка побутує у комуні Рускова, а також «аршиця» від румунського слова «згарище», що використовується в селах Поеніле де суб Мунте (Поляни), Репедя (Кривий) та Красна Вішеулуй (Красна). «З розвитком промисловості зростала потреба в природних ресурсах, а разом із цим порушувалися природні екосистеми і зменшення лісових площ»².

У минулому українське населення Мараморощини завжди з належною повагою ставилося до багатств природи та їх раціонального використання, що зумовило формування особливого, застережливого типу поведінки. Вони усвідомлювали цінність лісових та гірських пасовищ цього краю. Раціональне використання лісів та полонин з найдавніших часів було властиве українцям Мараморощини. Вони знали, що це єдине багатство краю і його треба берегти. Прикладом такого ставлення до природи є ротаційне випасання худоби (із щорічною зміною пасовищ).

Повіт Марамуреш відзначається загостреною екологічною ситуацією, яка зумовлена нераціональною екологічною діяльністю, відсутністю або малоефективністю очисних споруд, які б знешкоджували промислові викиди. На території повіту за екологічним становищем виділяються дві зони: **напруженої та малопорушеної екологічної ситуації**³.

Перша зона напруженої екологічної ситуації охоплює південно-західну частину повіту Марамуреш, де розміщені підприємства кольорової металургії, хімічної промисловості, машинобудування, лісопереробки та будівельної індустрії. У цій зоні найвищі показники екологічного забруднення у місті Бая-Маре та його околицях (ця територія охоплює передові місця щодо забруднення у Європі). Основним джерелом забруднення є підприємства кольорової металургії, що застосовують різноманітні хімічні реактиви. Це стало причиною погіршення стану здоров'я населення, спричинилося до поширення захворювань дихальних шляхів, серцево-судинних та онкологічних хвороб. У 1973 р. місцевими адмі-

ністративними органами були вжиті термінові заходи щодо охорони довкілля. Тісна співпраця центральної установи з видобутку та переробки кольорових металів зі службою водопостачання та санітарно-епідеміологічною установою дала змогу частково поліпшити екологічну ситуацію в регіоні. У 1990 р. у місті Бая-Маре було створене Екологічне товариство повіту Марамуреш, мета якого – спостереження за станом довкілля. Окрім неурядового Екологічного товариства, при повітовій раді функціонує Екологічне Агентство Марамуреш. Ця державна установа перевіряє стан навколишнього середовища та розробляє моніторинг та усі необхідні заходи щодо покращення стану довкілля. У повіті діє також Екологічна партія, яка на урядовому рівні сприяє розв'язанню екологічних проблем регіону.

гірлах ріки Дунай. У останній час через консервування та закриття деяких підприємств кольорової металургії стан довкілля покращився.

До другої, **менш забрудненої зони**, входять північна та північно-східна частини повіту (улоговина Марамурешу), яка природно захищена вулканічними горами від забруднюючого впливу підприємств міста Бая-Маре. Українська етнічна територія (територія долини річки Рускови та Потисся) найменш забруднена у повіті Марамуреш.

Ще на початку '70-х років посилювалося вирубування лісу в районі долини річки Рускови. Така необачність адміністративних структур тодішньої влади призвела до знищення лісів. Таким чином, було запроваджено механізовані способи лісозаготівлі. Спостерігаємо досить гострі наслідки цього видобувного процесу.

Внаслідок лісозаготівлі у потічки та річки попадали різноманітні нафтопродукти (масла, бензин, солярка), що призвело до зникнення певних видів представників водної фауни або зменшення їхньої популяції. Це відобразилося на зникненні рідкісних видів риб. У долині річки Рускови водиться **форель** та **лосось дунайський**, або **головатиця** (Hucho hucho), найцінніша риба річок Вішеу, Рускови та Тиси. Цей вид, відомий під народною назвою головатиця, датує ще з гляціального періоду. У місцевості злиття річки Красна з річкою Вішеу, зловлено національний рекорд **лососі дунайського**, який знаходиться в природничому музеї Біологічного Факультету м. Клужу-Напока.

Законодавство Румунії передбачає повернення лісів попереднім власникам. Це негативно позначилося на екологічній ситуації регіону, оскільки власники мають усі права на вирубування лісу. Таким чином, розпочато масову нелегальну вирубку лісу. Тільки ретельний контроль з боку держави може застерегти від небажаних наслідків. Слід зазначити те, що за період 1990 – 2018 рр. лісові площі Мараморощини зазнали значні зміни, зменшилися удвічі. Завдяки запровадження Лісового Кодексу, цей негативний процес призупинено. За згаданий вище період часу в українських поселеннях Мараморощини працювало понад 650

напівлегальних деревообробних підприємств (пилорам). Відходи після переробки деревини (тирса деревна) потрапляли прямо в річки. Таким чином, відбувалося забруднення, що особливо вплинуло на популяцію зникаючих рідкісних риб.

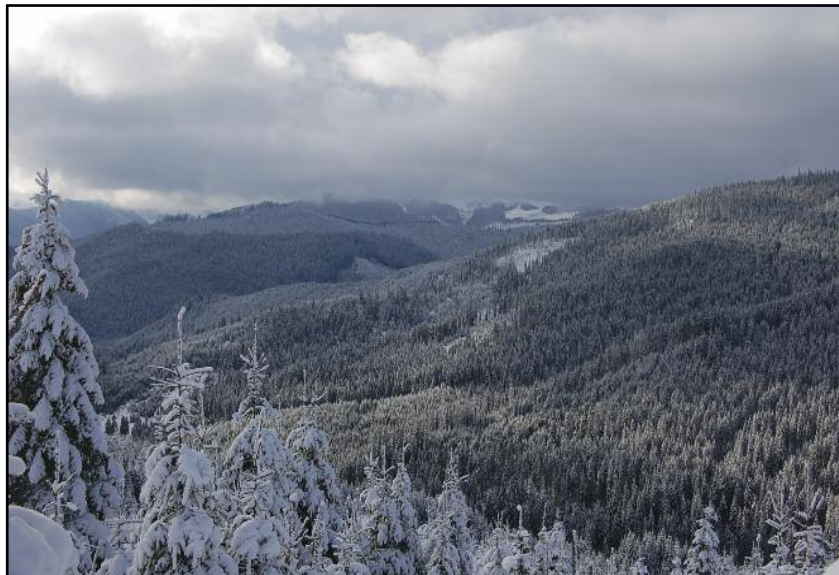
1 Бачинський Г.О., Беренда Н.В., Бондаренко В.Д. та ін. *Основи соціо-екології*: Навч. посібн./ За ред. Г.О. Бачинського - К.: Вища шк., 1995. – 238 с.

2 *Основи екології*: Навч. посібник / За ред. М. Назарука – Львів: За вільну Україну, 1997. – 208 с.

3 Şchiopu D. *Ecologia si protectia mediului*. – Bucureşti: Editura Didactică şi pedagogică, 1997. – 211 p.

(Далі буде)

Доктор географічних наук
Василь КУРЕЛЯК,
директор Сігетського українського
ліцею ім. Тараса Шевченка

Акціонерне товариство „Аурул” з міста Бая Маре у 1998 р. підписало договір із австралійським концерном та розпочало видобувати золото від шахтових відходів на основі **ціаністого калію**. 30 січня 2000 р. у районі м. Бая Маре зафіксовано екологічне забруднення (кислотою, **ціаністим калієм та важкими металами**) річок Сисар, Сомеш, Тиса та ріки Дунай. Це забруднення набуло транскордонного значення і призвело до накладання величезних штрафів зі сторони Європейського суду з прав людини проти Румунії та закриття кольорової металургії у м. Бая Маре, повіт Марамуреш. Дане екологічне забруднення вважається як другим Чернобилем. Внаслідок забруднення зафіксовано погіршення стану здоров'я населення та повного зникнення водної фауни у річці Тисі. Гідрохімічний аналіз зафіксував присутність **ціаністого калію** аж у

УКРАЇНЦІ ТІМІСЬКОГО КРАЮ ПОМ'ЯНУЛИ НЕЗЛИМ ТИХИМ СЛОВОМ ТАРАСА Г. ШЕВЧЕНКА

Кожного року в березні українці Тіміської філії СУР вшановують пам'ять Великого Кобзаря. Завжди цей захід відбувається у місті Лугожі, і так 12 березня ц.р. громада українців віддала честь і шану генію українського народу, тому, котрий підніс українську літературу і культуру до світового рівня. Писав про горе і долю, про всю історію українського народу.

На жаль, цього року згадане свято відбулося сумно. Порівнюючи з минулими роками, коли все було нормально, коли можна було зустрічатися без обмежень, на цей раз свято відбулося без художніх колективів і запрошених, без концертів, без глядачів і т.д. Були присутні: голова організації в Лугожі п. Іван Ковач, голови сільських організацій із Кричова, Гусарки, Берни.

Спочатку українські священники – отець Василь Арделян, парох церкви Соки, отець Валеріан Клемпушак, парох с. Драгомирешти, на чолі з протоієреєм отцем Іллею Албічуком відправили молебень, панахиду в церкві та проспівали – Вічну пам'ять. Наступний момент біля погруддя нашого генія в Лугожі голова Тіміської філії СУР Юра Глеба з вітальними словами коротко звернувся до присутніх, а потім протоієрей Ілля Албічук і шкільний інспектор, проф. Михайло Бобик виступили із цікавими словами про значення події, згадали про життя і творчість Т. Шевченка. Далі відбулося покладання квітів біля бюсту Шевченку з боку священників, учнів і голів організацій СУР.

Прозвучали пісні на слова Т. Шевченка, як: «Причинна», «Думи мої» і «Заповіт».

Слідували маленькі діточки і учні школи із Щуки – декламували віршики, співали пісеньки. Учні із школи Петроси теж співали і читали вірші. Закінчили виступи учні школи Дарови з піснями на слова Шевченка, мандолінно-інструментальна група з акордеоном, які успішно представили ці моменти разом із їхніми вчительками. Було присутнє і Телебачення із Тімішоари з ведучою Михаєлою Бумбук, яка записала всі виступи.

Закінчилась подія словами подяки всім присутнім з боку голови філії Юри Глеби, який підкреслив поміч п. Івана Ковача – голови Лугозької організації – у проведенні заходу.

Наприкінці – сюрприз: голова Тіміської філії СУР Юра Глеба подарував присутнім «Книгу – повідомлення» (двомовну) під заголовком «Розкриття та освячення пам'ятника Тарасу Шевченку» в місті Лугожі». Автор – Юра Глеба. Книга містить всі моменти, починаючи від заснування організації філії Тіміш, здійснення ідей всіх задуманих реальних планів, що виявилось цікавим для тих, котрі не знали головне те, що дійсно залишиться наступному поколінню повіту Тіміш. Юра Глеба заслуговує поздоровлення

за його працю, зусилля для виконання планів для української меншини в п. Тіміш, само собою, з допомогою центрального проводу СУР, з його підтримкою.

Реалізація бюсту в м. Лугожі, який стоїть в парку поруч з українською церквою Св. Володимира, – це означає вшанувати пам'ять українського поета і український дух у банатському краї. Так, як заповідав великий геній, пам'ятник Т. Шевченку знаходиться на Україні у Каневі біля Дніпра, біля води, а в Лугожі біля річки Тіміш. Так подумали і зробили наші українці.

Текст і фото:
Анна БЕРЕГІЙ

НЕЗРАДЖЕНА ОБІТНИЦЯ МИХАЙЛА ЛОМАЦЬКОГО

Михайло Ломацький – відомий на Гуцульщині культурний і громадський діяч, педагог, письменник, який, за словами свого сучасника Степана Салика, також учителя, так полюбив цей край, його мешканців-гуцулів і їхніх дітей, що «віддав їм все, що мав найдорожче: серце і душу».

Михайло Лукич Ломацький – подолянин, народився 23 листопада 1886 року в селі Суходіл поблизу Гусятина над Збручем. Змалечку тягнувся до книг, добре вчився в школі, а пізніше вступив на вчительські студії в Тернополі, продовжив їх у Заліщиках, де після закінчення семінарії здобув право викладати у школах Австро-Угорщини.

Першу вчительську посаду дістав на Снятинщині. Тут зразу ж починає активно займатися громадською діяльністю, проводить велику патріотичну роботу серед галицьких селян, за що стягає на себе незадоволення влади.

Після розпаду Австро-Угорської імперії польський окупаційний режим почав значно жорсткіше контролювати діяльність громадських організацій, їх діячів, вчителів народних шкіл. Почалися процеси насильницької полонізації в Галичині, проти яких різко виступав Михайло Ломацький. Це послужило причиною його арешту 1920 року під час повстання в Головах. Разом з 286 гуцульськими повстанцями відбував ув'язнення в польській тюрмі в Коломиї. Другий раз, уже «більшовиками-визволителями», був заарештований у вересні 1939 року. Чудом уникнув розстрілу 1941 р. у тюрмі на Лонцького, коли комуністи відступили, розстрілявши десятки тисяч людей у в'язницях Західної України.

Умови побуту і вчительської праці Михайла Ломацького не назвеш легкими: на підтвердження цього промовистим є хоч би той факт, що за 30 років педагогічної діяльності він змушений був 17 разів змінювати місце проживання. Причиною цього була не любов до мандрів чи постійна потреба нових вражень, – польська влада, переслідуючи прогресивного, національно свідомого народного вчителя, таким чином намагалася зменшити його вплив на галицьке селянство, мінімізувати стосунки з простими людьми, які за короткий час вчителювання М.Ломацького в тому чи іншому селі не встигали сприйняти його за «свого».

Перебування на Гуцульщині, зокрема у Криворівні, а потім у Головах, де Ломацький працював найдовше, залишило в його душі незабутній карб на все життя.

Дочка Ірина так згадує про їхнє життя на Гуцульщині: «Дружила із сільськими дітьми в Головах, гралася, а діточки красиві – як квіти в Карпатах. А що вже люди шляхетні, поважні газди, газдині!»

У Краснолі, Головах було у тата приятелів без ліку. Батько такий, що повсякчас, як тільки щось мав чи привозив з Подільського маєтку, роздавав біднішим, хоч там, у горах, зовсім бідних не так помітно. Належали до таких (себто бідних – А.Г.) ті,

хто мав лише одну корову і кілька овець чи кіз. Якщо хтось здібний, батько вислав за свій кошт на навчання за кордон у Францію чи Англію, не кажучи вже про Відень».

Волелюбність і сміливий характер гуцулів надзвичайно імпонували Ломацькому, який, за словами згадуваного вже Степана Салика, був людиною «неспокійної вдачі, вічним революціонером, який завжди йшов прямим шляхом». Від самого початку свого свідомого життя Михайло Ломацький присягнув вірно служити своєю працею українському народові, ширити його освіту, підносити ідею творення власної національної держави. Цій обітниці він був вірний усе життя.

Виховував і своїх дітей – Zenka, Ірину, Дарку, Ліду, Ельвіру – у національному дусі. Єдиний син М.Ломацького – Zenko – загинув десь на початку 40-х років під Житомиром, будучи в складі похідної групи ОУН, що йшла на схід визволяти Україну як від більшовицької, так і фашистської навал.

Дочка М. Ломацького Дарка – зв'язкова ОУН, була заарештована енкаведистами, її жорстоко кували в тюрмі, вибили зуби. Не навівши прямих доказів причетності до ОУН, звільнили. Дарка виїхала в Чернівці до родини і звідти, як внучка німкені, емігрувала за кордон, пізніше – в Америку (Детройт).

Ельвіра Ломацька (по чоловікові Барбара) – прекрасний математик. Але їй не знайшлося місця ні в Польщі, ні в збільшовиченій Україні.

Ліда Ломацька (з неї знаменитий художник О. Новаківський малював свою «Дзвінку») жила у столиці Австрії – Відні. Її син Юрій – відомий в Європі музикант, був першою скрипкою Віденської консерваторії. Син Ельвіри – Ярослав – журналіст, заступник головного редактора журналу «Поступ».

Нелегка доля випала й Ірині (в заміжжі Аліскевич). Ледь не вся родина Аліскевичів

сиділа в тюрмі за греко-католицьку віру і за те, що були близько знайомі з митрополитом Андреем Шептицьким. Син Ірини Андріан зробив спробу в 1961 році перейти кордон на захід. Його схопили, виключили з Львівського університету ім. І. Франка, де він навчався на першому курсі факультету іноземних мов, відкрили кримінальну справу. Він так ніколи й не побачився зі своїм дідом.

Дружина Ломацького Наталя – художниця, викладач – не зуміла виїхати з СРСР, жила, як і дочка Ірина, у Львові. Тут померла, похована на Личаківському цвинтарі. Тут знайшла вічний спокій і дочка Ельвіра.

З 1944 року перебуваючи на еміграції, М.Ломацький у важких, несприятливих обставинах далеко від улюбленої Гуцульщини видав друком понад 20 книжок, деякі з них обсягом понад 300 сторінок. Сотні статей національно-патріотичної тематики М. Ломацького надруковані в еміграційних виданнях Західної Європи, Канади, США.

Ось список основних творів Михайла Ломацького, опублікований в альманахові «Гуцульщина» за 1986 р. в Торонто (Канада):

- «Національна свідомість»;
- «Наша еміграція»;
- «Українська культура»;
- «Любов до Батьківщини»;
- «На чисті води»;
- «Українське вчительство на Гуцульщині»;
- «Верховино, світку ти наш» (у двох частинах);
- «Нариси з Гуцульщини»;
- «Бескидом зеленим»;
- «Країна чарів і краси»;
- «Гомін гуцульської давнини»;
- «У горах Карпатах»;
- «По той бік Чорногори»;
- «Опришківське гніздо»;
- «Заворожений світ»;
- «Із гір Карпат»;
- «Поділля – спомини з минулих літ»;
- «В Чорногорі – містерія Святоїванівської ночі», 9 відслон, музика А. Гнатишина;
- «У зеленому Бескиді», п'єса на 4 дії – УПА в Карпатах – Чорногорі.

Залишив готові до друку «Гуцульські оповідання» та «Альбом української ноші», дальша доля яких невідома.

Фрагменти деяких із названих творів були підготовлені до друку незабутнім Ігорем Пелипейком й вперше опубліковані в Україні окремою книгою під назвою «Гуцульський світ» стараннями видавця Михайла Павлюка (чотирма виданнями, загальним накладом чотири з половиною тисячі примірників).

(Далі буде)

Аделя ГРИГОРУК,
член НСПУ та НСЖУ,
заслужений працівник
освіти України

Останнє інтерв'ю ПРОФЕСОРА, ПРОАКТИВІСТА, ПОЕТА СТАРШОГО ПОКОЛІННЯ в Румунії Івана АРДЕЛЯНА

(Продовження. Початок на 7 стор.)

Також мене назначили керівником докторантів по фізиці (вересень 1990-2011). Завдяки помітній науковій роботі у 1994 році мене запросили обійняти посаду професора університету при фізичному факультеті університету імені Бабеша-Бояї у Клуж-Напоці (березень 1994-2011).

1-го жовтня 2008 року я виїшов на пенсію з посади професора і був зарахований професором-консультантом університету (вересень 2008 – березень 2011). З вересня 1979 по червень 2007 року я був головою дослідницької лабораторії з фізики, а потім, з 1991 року – директором Інституту Фізики (так було переіменовано лабораторію). В той же час я працював як доцент на факультеті прикладних наук при Університеті з міста Орадя, повіт Бігор, із жовтня 1996 по вересень 2012 року. Крім того:

– член редакції журналу «Вивчайте фізику» (*Studia Physica*), яку видає фізичний факультет Університету імені Бабеша-Бойоя, з 1990 року і дотепер;

– член редакції журналу «Літопис університету» (*Anale Universitatii*), відділ фізики, який видає Західний університет з міста Тімішоара, з 1995 року і дотепер;

– член редакції журналу «Літопис університету» (*Anale Universitatii*), відділ фізики, який видає Університет з міста Орадя, з 1995 року і до тепер;

– член наукових організаційних комітетів багатьох національних та міжнародних конференцій;

– науковий рецензент ряду наукових міжнародних журналів: «*Materials Chemistry and Physics*», «*Journal of Applied Physics*», «*Physica Status Solidi*», «*Physics and Chemistry of Glasses*» тощо.

– член комісії номер 1 (математика і природничі науки) Національної Ради з наукових досліджень у вищих учбових закладах (з 1995 по 2000 рік) в Бухаресті. Ця рада створила нову стратегію для наукового дослідження, яка ґрунтувалася на вкладанні контрактів на національному рівні. В раді проходили аналіз контрактів, запропонованих різними румунськими університетами, їх відбір та розподіл коштів для їхньої діяльності;

– експерт-оцінювач Національної Ради з наукових досліджень у вищих учбових закладах (CEEEX і ARACIS);

– голова Ради по наукових дослідженнях університету імені Бабеша-Бояї (1998-2006 роки).

О.С.: Для Вас у професійному плані, які етапи були легкими, а які важкими? Чому? Що незвичного було/ставалося у ті часи?

І.А.: Найважчим періодом для мого роду діяльності була ера соціалізму тому, що ми не були забезпечені відповідним обладнан-

ням та необхідними матеріалами на дослідницькій ниві. Обладнання та матеріали постачалися тільки з країн соціалізму (САЕР), які були невідповідної якості для наукових досліджень. Та все-таки завдяки моїй діяльності в науковому дослідженні я був систематично запрошений на різноманітні міжнародні наукові події. З 1973 року я постійно приймав участь у наукових подіях міжнародного характеру і мені було дозволено відвідати різні західні країни, де мені пропонували залишитися, але я відмовився від цих пропозицій.

О.С.: Назвіть, будь ласка, роботи, нагороди, відзнаки, дипломи і т.п. у професійній сфері

І.А.: Премія Академії Румунії «Константин Мікулеску» у 1980 році за низку надрукованих в міжнародних журналах в тому році наукових статей в галузі структури і фізичних властивостей деяких нових аморфних матеріалів;

– Диплом «За найкращу дослідницьку роботу» від Клузького університету імені Бабеша-Бояї в 2005 та 2007 роках за наукове дослідництво у ці роки та за вклад в отримання найкращих грантів, програм і фондів для лабораторії університету;

(Далі буде)

ДЕЩО З ІСТОРІЇ КАРАШСЕВЕРІНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Як уже відомо, в другій половині XIX-го століття розпочалося переселення закарпатських українців, примушених низьким рівнем свого щоденного життя на Закарпатті. І в той час велика частина переселенців осілася на південних пляях сьогоденної Румунії, яка в ті часи була занята Австро-угорською імперією.

Переселення українців відбулося аж XIX-го століття, коли переселенці осілися у місцевостях: Копачеле, Зоріле, Корнуцил, те-

пер Карашсеверінського повіту, і в Кричово та Гусарка Тіміського повіту.

Час минав, число закарпатських переселенців українців зростало. Побудували церкви, а потім і школи для дітей нових жителів Банату.

Мирне життя нових жителів зростало, але й багато з них терпіли різного. У першу чергу, великі труднощі зустрічали українці як і при Першій світовій війні, так і при Другій світовій війні.

Хоча утрат було дуже багато, але українці постаралися подолати усі недоліки і йшли сміливо вперед.

Після Другої світової війни українці посили політизувати своє життя як із матеріального боку, так і з морального, що полягало у побудові шкіл, де б діти училися української і румунської мов, співати тощо на рідній мові.

Так минали дні і роки, а коли сповнилося 50 років Копашиль-

ської школи, де уже викладава мова була українська, керівництво школи задумало відмітити 50-річчя цього закладу.

Для такої події була необхідна й допомога. Безумовно, що Союз українців Румунії приступив до цього із усіх своїх сил.

Подія удалася ось як:

– На подію було запрошено учителів, які працювали у згаданій школі із самого початку.

– Зал Будинку культури зайняли усі присутні.

– Виступив місцевий хор «Зелена ліщина», який грав дуже важливу роль у 50-річчі.

– На сцену була запрошена перша учителька копашильської школи, яка уже була пенсіонеркою, але, на жаль, вже і невидуючою. Називалася вона Джеорджеску Флоріка і їй хор і глядачі проспівали нову пісню, присвячену першій учительці копашильської школи – Флоріці Джеорджеску.

– Можна собі уявити, атмосферу і моменти, коли усі співали:

(Продовження на 13 стор.)

Іван ЛІБЕР,

колишній довгорічний

Директор Копашильської восьмирічки

Хто така жінка?

Жінка! Скільки в цьому слові ніжності, мудрості, сили й доброти. Що таке жінка? Хто така жінка, і чому вона така важлива у житті? Вона, по-перше, дає життя, натхнення, підтримку, вдихає в тебе любов, віру, надію, щастя і тепло. В ній поєднується все прекрасне, добре, чисте, бо вона

теплими словами, побажав їм щастя, любові й добра, підписувачка цих рядків, голова ОЖУР додала: «Нехай доля усміється вам, дорогі жінки, щодня, життя дарує прекрасні незабутні дари, здоров'я і натхнення!». На зустрічах протягом трьох днів було обговорено й питання: «Хто така жінка в сучасному суспільстві?; Яка її місія?: В чому ціль її існування?».

Відповідь була така: Нині жінка – чудовий професіонал, вона вправляєється у домашніх справах, дарує любов і увагу дітям, є міцною опорою для чоловіка, вона здатна створювати, керувати, перемагати. В умовах сучасності ідеальна формула успішної жінки – універсальне поєднання міцності характеру, гострого розуму, безкінечного саморозвитку і, водночас, жіночності, вишуканості, емоційності, чарівності та мудрості.

– кохана, дружина, хоронителька сім'ї, їй присвячені вірші, пісні, романи, поеми.

Жінка схожа на весну: лагідністю, красою, емоційністю. Вона є уособленням весняної свіжості, щоденної радості та творчого піднесення, є окрасою нашого суспільства. Кожного року відзначається День жінки, про який не забувають всі організації жінок-українок Румунії. Я хочу згадати про цей день, коли жінки-українки Мараморіша зібралися у залі осередку СУР міста Сігет (враховуючи рекомендації щодо коронавірусу), щоб згадати своїх матерів, бабусь, сестричок, подруг чи сусідок.

Голова повітової організації СУР, пан Мирослав Петрецький привітав усіх жінок

Жінки в сучасному світі обирають різні варіанти поєднання статусів: жінки – бере-

гині роду, жінки-керівника, учасниці трудово-го і суспільного життя. Жінки – чуйні, великодушні, співчутливі, добросердні. На пропозицію п. Ледії Співалюк, допомогти одній молодій вдові з п'ятьма дітьми із села Вишавська Долина, чоловік якої помер молодим,

лишивши сім'ю у старій хаті, яку не можна відремонтувати, всі присутні відгукнулись на цю потребу. Наші жінки знають, що: «Блаженні милостиві, бо вони помилувані будуть!». Дарували із щирістю, без гонору, усвідомлюючи те, що усяку добру справу ми повинні робити не для похвалення перед людьми, не для показу іншим, не заради нагороди людської, а заради любові до Бога і ближнього. Не досить лише добрих почуттів і бажань, а необхідні добрі діла, бо мало бути тільки віруючим і побожним, потрібно ще чинити добрі справи. Щира подяка всім, які від щирого серця дарували. Надіємось, що наші жінки-українки, про яких пішла вістка далеко, завжди будуть кращою стороною усього прекрасного на землі!

Треба підкреслити, що зустрічі були вдалими, а вкінці жінкам дарували весняні квіти-тюльпани. А це зробили чоловіки, яким дякуємо!

Ледія СПІВАЛЮК,
Вишавська Долина

Походження назв місяців

У народній традиції місяці року можна вважати 12 синами року, або гілками старого дерева. Цікаво також знати, звідки походять назви пір року, чому називаються вони «зимою», «весною», «літом» і «осінню». У кожній порі року природа змінюється по-різному: весною все пробуджується до життя, влітку досягають плоди, восени жовкне та опадає листя, а зимою іде сніг.

Річний календар розділений на чотири пори року, кожна на 3 місяці. Кожний місяць асоціюється з різними подіями і має свою унікальну назву. Поява цих чотирьох пір року відповідає з видимим рухом сонця по небесній сфері та сезонними змінами у природі. Місяць – це відрізок часу, що рівняється до часу обертання місяця навколо землі, а людина, яка народжується на світі, орієнтується за календарем. Із історією календаря тісно пов'язане виникнення назв місяців. Наприкінці XVI століття почала формуватися система назв місяців.

Українські назви місяців пов'язані з певними явищами природи.

Кожний народ користується календарем, який дає нам можливість записування певних подій в хронологічній послідовності.

Римляни розклали рік на 12 місяців і дали кожному назву. Календар був уведений Юлієм Цезарем в 46 році до нової ери, він встановив рік на 365 днів. Тому ми поділяємо кожний сезон на три місяці. Ці місяці мають цікаві назви. У сучасному суспільстві неможливо уявити соціальне і особисте життя без уявлення часу – тижня, місяця і року. Більшість назв календарних місяців, які сьогодні використовуються успадковані від старого римського календаря.

Назва місяця «січень» походить від слова «сікти». У давнину в цей час починали сікти ділянки від корчів, щоб весною їх засіяти.

«Січень» походить від слова «сікти» – мороз січе. Якщо січень сніжний та холодний, то рік буде хлібородний, або якщо в січні холодно, то цілий рік буде не голодно.

Назва місяця «лютий» пояснюється тим, що в лютому великі морози. Лютий завжди вважається найхолоднішим місяцем року. Кажемо: «лютий мороз».

Місяць «березень» – це перший весняний місяць. У березні день з ніччю зустрічаються – це весняне рівнодення. Цей місяць є найочікуваніший для селян, бо з весняним пробудженням природи господарі готуються до сіяння.

Місяць березень наганяє зиму і пробуджує природу до оновлення життя. Цей місяць ще називали соковиком і капильником, тому що капає із стріх, а береза стає соковитою.

У «квітні» місяці починають цвісти перші дерева, розквітає весна, течуть струмки, забираючи із собою залишки снігу. Саме в цей час земля починає квітнути.

«Травень» – це місяць цвітіння трав. Це останній місяць весни. Його ще називають грозовиком, травником.

Цей місяць означає зелень, буяння дерев, трав, квітів. У народі місяць травень називають «пісенником», тому що всі птахи співають, а особливо появляється зі співом соловей, а зозуля кує людям літо.

Травень завершує весну і готує прихід літа.

Місяць «червень» називається місяцем комах. У червні є день літнього сонцестояння, коли найдовший день, а ніч найкоротша. Це пора сінокосів та дощів.

«Липень» – це місяць цвітіння липи, з якої виготовляли ліки. Місяць липень походить ще й від «липового меду».

«Серпень» – це місяць косіння трави. Слов'яни називали місяць від жнив, серпів. Серпень збирає щедрий врожай і нагадує, що наближається осінь.

(Продовження на 13 стор.)

Подав **Микола ДУТКА**

Духовна пожива

ВЕЛИКДЕНЬ

На Великдень переповнені церкви, на жаль, не тому, що люди стають відразу дуже вірними, а тому, що всі розуміють це свято як традицію. Для тих, які стараються дійсно наблизитися до Бога, перетворити своє життя через віру, перевищити земні і марні бажання, збутися самолюбства і шукати дійсний сенс життя, свято Воскресіння є основою життя. Тому ці люди є як той єдиний проказаний, який після оздоровління вернувся назад до Спасителя подякувати Йому, починаючи «гучним голосом славити Бога» (Лк. 17,15).

Св. Іван Золотоустий у своєму слові на Св. Пасху, яке читається на вечірні першого дня Великодня, каже, що навіть і ті, які приходять в 11-у годину святкувати цей празник, відчують радість свята. Але він точно не говорить про тих, які приходять тільки на Великдень до церкви, та навіть і тоді не заходять до церкви, але гадкують собі про кошики з їжею. Ні, такі люди не зможуть ніколи зрозуміти значність Пасхи, відчуття радість Воскресіння. Св. Іван Золотоустий говорить про тих, які навіть в 11-у годину розуміють дійсний сенс цього празника.

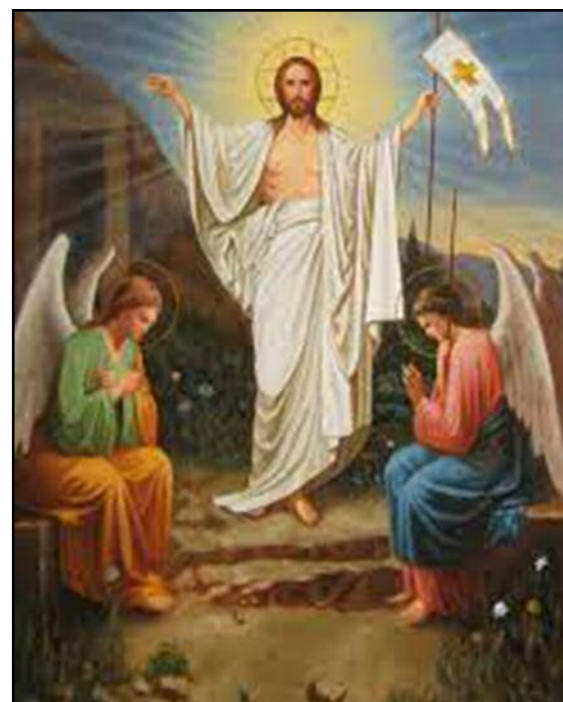
Невіруючі не розуміють нашу радість від цих днів, не розуміють її головний сенс. Взагалі ті, які не вірують, мають два головні питання, пов'язані з Воскресінням Христовим: «Чому кажемо, що Ісус переміг смерть, якщо люди ще вмирають?». Смерть для нас є вихід із цього світу, але якщо для невіруючих вона є вічна темрява, для нас, які живемо Христовим Воскресінням, смерть є дорогою до вічності, до життя з Богом. Тому Воскресіння Христове принесло нам головно надію на вічне життя, надію, яку відчуваємо кожного дня, навіть і коли переходимо через тяжкі випробування, через великі спокуси: «Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, що великою Своєю милістю відродив нас до живої надії через

воскресіння з мертвих Ісуса Христа, на спадщину нетлінну й непорочну та нев'янучу, заховану в небі для нас, що бережені силою Божою через віру на спасіння, яке готує з'явитися останнього часу. Тіштеся з того, засмучені трохи тепер, якщо треба, всілякими випробуваннями, щоб досвідчення вашої віри було дорожче за золото, яке гине, хоч і огнем випробовується, на похвалу і честь, і славу при з'явленні Ісуса Христа» (1 Петр. 1, 3-7).

Друге питання невіруючих є: «Чому кажемо, що Христос переміг гріх, якщо люди, навіть і вірні, надалі грішники?». Ісус Христос переміг гріх через Своє безгріховне життя як людина, через знищення безнадійного життя

як джерела гріха; гріх ще існує у світі від спокусителя, але вже маємо лік для гріха – Ісуса Христа. Для всякої тілесної немочі, недуги, хвороби маємо всякі ліки, але це не означає, що ті хвороби пропадають; ми тільки маємо можливість боротися з ними, виліковуватися від них, але вони будуть вертатися і появлятися, якщо не в нас, тоді в інших. Так маємо і лік проти гріха – гріх існує надалі, але знаємо, як виліковуватися від нього, якщо хочемо. І Спа-

ситель лишив нам головний лік Свого Тіла і Крові, Святого Причастя, якого численні святі отці вважають ліком безсмертя: «Хто Тіло Моє споживає і Кров Мою п'є, той у Мені перебуває, а Я в ньому. Як Живий Отець послав Мене, і живу Я Отцем, так і той, хто Мене споживає, і він житиме Мною» (Ін. 6, 56-57).

Ап. Павло у Посланні до Римлян підкреслює, що оновлення життя через смерть для гріха є один з наслідків воскресіння: «Отож, ми поховані з Ним хрещенням у смерть, щоб, як Христос воскрес із мертвих славою Отця, так щоб і ми стали ходити в оновленні життя, бо коли ми з'єдналися подобою смерті Його, то з'єднаємось і подобою воскресіння, знаючи те, що наш давній чоловік розп'ятий із Ним, щоб знищилось тіло гріховне, щоб не бути нам більше рабами гріха, бо хто вмер, той звільнився від гріха!» (Рим. 6, 4-7).

Дійсний сенс празника Воскресіння розуміємо тільки тоді, коли ми перед цього празника готуємось щиро прийняти радість Воскресіння в душу, а не в череві, і коли, після нього, постараємось жити в нашому християнському житті цією радістю.

отець **Маріус М. ЛАУРУК**

Походження...

(Закінчення. Початок на 12 стор.)

Місяць «вересень» – це початок дощів, вітрів. Це перший осінній місяць. Також у цьому місяці люди збирають виноград і урожай.

Місяць «жовтень» – це місяць пожовклого листя. Цей місяць пов'язаний з опаданням листя із дерев. Жовтень місяць завершує збирання осіннього врожаю і поповнює запаси на зиму.

Місяць «листопад» – це місяць опалого листя, тому він ще має назву падолист. Це останній місяць осені, який закликає зиму. В цей час дерева скинули листя. В листопаді зима з осінню борються.

«Грудень» – перший зимовий місяць і останній місяць року. В цьому місяці земля перетворюється в замерзлі груди. 22 грудня приходить зимове сонцестояння, коли найдовша зимова ніч.

Таким чином, назви місяців можна зв'язувати з тими чи іншими природними, чи господарськими явищами. Назва кожного місяця має зв'язок із природою та побутом народу.

ДЕЩО З ІСТОРІЇ...

(Закінчення. Початок на 11 стор.)

Мов сьогодні, мов учора,
До далекого села
Молоденька та бадьора
Перша вчителька прийшла.

Приспів:
Учителька, учителька –
Подруга дітвори,
Учителька, учителька –
Ровесниця пори.

Вперто в клас вона вступила,
Вперше пролунав дзвінок,

З літер возвелися крила,
Цифрами довжився крок.

Приспів.

Як не мріяти й радіти,
Коли наш селянський рід,
Молоді, старі і діти,
Всі шанують її слід.

Приспів.

Пісня була перекладена на румунську мову і була виконана і в школах із румунською викладацькою мовою.

Треба ще додати, що іноді на різних забавах діти, але й дорослі, виконували пісню: «Учителька».

◆ С Ж О Р І Ж Ж А Д Л Я Д І Ж Е Ч ◆

Іван КОВАЧ

ВІН ТУТ, ВІН
ТАМ І ДНЕСЬ!..

*Зі всіх-усіх сторін,
зі всіх пекел, раїв
завіє стогін, він
зі всіх раїв-країв.*

*Той стогін морить всіх,
які, немов врозріз,
шукають, як на гріх,
себе в собі і скрізь.*

*То ж стогнемо вовік
і тут, і там на блиск,
коли на шию – зирк! –
ляга шаблевий лиск.*

*Лягай, лягай ізнов,
шаблева доле, й тут,
де воля й без умов
шука себе з розпут...*

*Бо йде Христос до нас,
вертається з небес
у кожен, кожен час, –
Він тут, Він там і днесь!..*

*Серед небес-чудес
Він тут, Він там і днесь:
Христос воскрес!
Воістину воскрес!*

12 КВІТНЯ – ДЕНЬ
КОСМОНАВТИКИ

Diaspora.ua

За роки незалежності прапор України тричі розгортали на орбіті Землі.

Першим це зробив Леонід Каденюк на борту американського БТКК „Колумбія” в 1997 році. Другою – американка українського походження Гайдемарі Стефанишин-Пайпер, про яку ми вже не раз розповідали. Третьою людиною, яка розгорнула наш прапор, став американський астронавт Рендольф Брезнік, син якого народився в Україні.

Леонід КАДЕНЮК

ХРИСТОС ВОСКРЕС! ЩАСЛИВОГО
ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСІННЯ!
СМАЧНОЇ ПАСКИ!

Цікаво, що у 1-му столітті н.е. Воскресіння Христа святкували кожного тижня і лише з 2-ого ст. почали сперечатись щодо цього. На Нікейському соборі (325 р.) було встановлено, щоб Великдень святкувати після 21 березня в неділю після повного місяця. І оскільки це відбувається в різний час, і дата святкування Великодня змінюється.

Україні, майже однакова: круглий хліб, спечений з пшеничного борошна на молоці, яйцях, з маслом, цукром.

Останні передсвяткові клопоти закінчуються в суботу. В цей день фарбують крашанки, пишуть писанки, печуть ковбаси, м'ясо, ціле поросся.

Увечері потроху кожної із святкових страв господиня кладе в корзину, накриває святковим рушником – все це несуть до церкви посвятити

ще з вечора, якщо родина йде на всенощну службу, чи вдосвіта, коли після закінчення заутрення розпочинається освячення пасок.

З освяченими пасками люди поспішають додому. Сідають за святковий стіл.

Першою їдять свячену писанку, або

Великодню передуює сім тижнів Великого посту, коли суворо дотримуються заборони не лише на вживання скоромних страв, але й на всілякі розваги.

Останній тиждень перед Великоднем називають Білим, Чистим, або Вербним. У ці дні очищають, прибирають усе в господарстві, в хаті, прикрашають хату, вивішують найкращі святкові рушники, килими.

Найважливіший день Вербного тижня – четвер. Його називають Страсним, Чистим, або Живним. Ввечері всі дорослі члени сім'ї йдуть до церкви – „на страсть”, щоб почути розповідь про останній день Христового життя на землі, освятити свічку. Запалену свічку несуть додому, захищаючи її, щоб не згасла в дорозі. Ця страсна, громична свічка – оберіг від усього лихого.

Час перед Великоднем і саме свято наші предки вважали особливим, чарівним часом. Тому у Чистий четвер до сходу сонця мама будить дітей, наливає у миску непочатої води, вкидає в неї жменю жита, крашанку і по черзі вмиває менших, а старші вмиваються самі: щоб на життя велося, щоб рум'яними від здоров'я були щоки, щоб цвіла краса на дитячих личках. Кажуть люди, що цього дня навіть ворон своїх дітей купає. В цей же четвер стрижуть дітей, перуть білизну, одягаються у все чисте і святкове.

Форма паски як в Румунії, так і по всій

крашанку, потім паску, а далі решту страв. І це не святковий сніданок, а урочиста трапеза – священнодійство. Всі три дні свята ходять у гості. За народними повір'ями, три дні великодніх свят радіє все на землі і в небесах суще. І є в ці три дні така мить, коли Господь відкриває небо, щоб почути і виконати одне заповітне бажання кожної людини, в якій чисте серце.

Тому до Великодня рекомендувалося помиритися навіть із зятим ворогом, кожному прогнати із серця ненависть, зло, заздрість.

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

ПИСАНКА

Слова Катерини ПЕРЕЛІСНОЇ
Жваво
Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

Voice

Гар-на пи - сан - ка у ме - не, Мабуть, кра - що - ї не-ма,-
Хоч не зра - зу зма-лю-ва - ла, Зі-псу-ва - ла п'ять яєць,-
Ма-ма тіль - ки по-ма-га - ла, Ма-лю-ва - ла ж я са-ма.
Та як шос - те за-кін-чи - ла, Та-то мо - вив: „Молодець!”
Зма-лю-ва - ла дріб-но кві - ти, Ві-сім хрес - ти - ків малих.
Я ту пи - сан - ку для се - бе, Для зра-зоч - ка за-лишу.
І дріб - ню - сінь-ку я - лип - ку, Й по-я - со - чок поміж них.
А для ма - ми і для та - та Дві ще кра - щі на-пи-шу.

Христос Воскрес!

Воістину Воскрес!

5 квітня – День Супу

Одна з кращих книг для дітей – «Пригоди мишеняти Десперо» Кейт ДіКамілло. Це книга про печаль і радість, відданість і зраду. Про любов, здатну перемогти все і робити відважними всіх, – і людину, і навіть малесеньке мишеня. Це книга про світло і темряву, які є в кожному серці, й дуже важливо, чого в ньому виявиться більше.

Так от, у цій чудовій казці вельми символічну роль відіграє...суп. Так-так, саме суп! У одному казковому королівстві готують надзвичайно смачні супи, які люблять усі – від короля й королеви до найбіднішого бідняка. Раз на рік тут настає чудове свято – День супу, коли королівська родина, гості й двір сідають до столу, аби скуштувати найсмачнішого, найпрекраснішого і найнеповторнішого супу на світі. От і щур К'яроскуро, який понад усе полюбив світло, якось виповз із замкового підземелля і опинився в обідній залі, й саме тоді, коли подали суп. Зваблений його ароматом, щур не втримався на люстрі,

звідки спостерігав за дійством, і шубовснув просто у тарілку королеви. Вона з переляку померла, а король заборонив навіть згадувати про суп і наказав вилучити в усіх мешканців начиння для його приготування і споживання.

Відтоді у королівстві почалися всілякі лиха. Аж поки, не без участі хороброго мишеняти Десперо Тіллінга, лицарськи закоханого у принцесу, суп знову посів належне йому місце.

Суп у житті людини відіграє величезну, сказати б, знакову, роль. Тож не випадково Суп має свій День.

(Далі буде)

Великдень у Австралії

Головним символом Великодня в Австралії є не пасхальний кролик, як у багатьох країнах світу, а білбі. Це рідкісна тубільна тварина цього континенту, у формі якої австралійці люблять робити святкові гостинці, зокрема шоколадні яйця.

Великдень в Австралії святкують на природі. Адже австралійці вірять, що в це свято очищується повітря, а вода в джерелах набуває властивості, схожі до властивостей святої води. Крім того, на Великдень в Австралії щороку відбувається фестиваль великих повітряних куль, зроблених у вигляді великодніх яєць. До слова, відпочивають австралійці на Великдень аж 4 дні.

«Знов весна і знов надії...»

(Леся Українка)

Весна – це новий початок для кожної людини... Природа оживає до життя, а людина з надією та вірою заглядає у майбутнє...

Весну оспівують поети у своїх творах, художники змальовують її на картинах, композитори присвячують їй чарівні прелюдії... всі люблять її... Немало чудових творів присвятила весні геніальна українська поетеса Леся Українка, яка вважала її втіхою для хворої душі: «Знов весна і знов надії / В серці хворім оживають, / Знов мене колишать мрії, / Сні про щастя навівають ...»; як вірного друга, в якого завжди знайдеш добре, заспокійливе слово: «Стояла я і слухала весну, / Весна мені багато говорила, / Співала пісню дзвінку, голосну / Та знов таємно-тихо шепотіла...»; як альбом із найкращими життєвими моментами людини: «Моя душа ніколи не забуде / Того дарунку, що весна дала; / Весни такої не було й не буде, / Як та була, що за вікном цвіла...».

Поетія – це найкращий спосіб вираження найніжніших почуттів відносно того, що нас оточує, вона уособлює все те, що світле, ясне й гарне. Недаремно український поет Іван Драч називає поезію «Поезії, сонце моє оранжеве...».

Література взагалі дає можливість людині сприймати світ по-іншому, – вона просвітлює, збагачує світогляд...

«Оригінальна і творча література відіграє важливу роль, по-перше, впливає на різноманітність ідей, ставлень, звичаїв людини, і, таким чином, встановлюється цивілізоване суспільство. Також існує сильний зв'язок між літературою та свободою, література – це інструмент, за допомогою якого людина захищає незалежність і бореться, щоб здобути свободу висловлення думки, вираження почуттів. Якісна література подає унікальний спосіб для пізнання й удосконалення рідної мови, пробуджує емоції, розвиває уяву...» – оцінив Маріо Варга Ллоса – перуанський письменник.

Нам, викладачам, належить важлива місія виховувати в учнів зацікавленість до літературних творів, за допомогою яких можна прищепити солідні моральні принципи, необхідні майбутньому дорослому громадянину: «А хто створює майбутнє? Це діти – наша жива надія. Але дітям потрібні не повчання, а приклади» (Жозеф Жубер).

Школа з давніх-давен вважається просвітительством... Це інституція, де вихователь забезпечує безупинність, продовження виховання в суспільстві.

«Вихователь — це особа, яка за дорученням народу має повсякденний доступ до найдорожчого народного багатства — розуму, думок, почуттів дітей, підлітків і юнацтва. Вихователь творить найбільше багатство суспільства — людину.» – сказав В. О. Сухомлинський.

лише в результаті цілеспрямованої педагогічної діяльності, але й під впливом самого життя, навколишньої дійсності, середовища. Дедалі все більш важливішу роль у формуванні особистості відіграють соціальні аспекти нашого суспільства.

На уроках та позашкільних заходах нам, викладачам української мови, потрібно дбати про виховання в учнів благородних, світлих почуттів та думок.

Щоб дотриматися нашої цілі, ми, викладачі Восьмирічної школи села Балківці, Сучавського повіту провели ряд заходів, на яких учні мали можливість набратися мудрості, помилуватися красою й постаралися передати її власними оригінальними способами, а насамперед, вкорінилися у дитячі душі для усвідомлення рідної ідентичності...

Так, у місяці лютому на рівні школи відбувся проєкт «Леся Українка – символ надії», де наші учні мали змогу доказати власну майстерність у декламуванні віршів поетеси та здібності у малюванні, пізнати глибокий зміст творчості Лесі Українки, сповненої любов'ю та надією...

На початку весняного місяця березня ми відзначили улюбленого великого поета Тараса Шевченка в рамках події під назвою «Поклін тобі, Тарасе...». Учні дізналися про невмирущі повчання поета, які відгукуються протягом років, тому що його творчість прищеплює у наших душах солідні моральні принципи, як правда, гідність, патріотизм...

Ми завершили місяць березень подією «Весна у віршах і на картинах», де учні третього класу декламували тематичні вірші Лесі Українки, Тараса Шевченка, Леоніда Глібова, Ліни Костенко, Миколи Корсюка та інших поетів.

Подія відбулася двомовно: румунська вистава була підготовлена вчителькою Родікою Шойман. Також діти створили прекрасні весняні живописні картини.

Дізнавшись про творчість знаменитих українських діячів культури, познайомившись із красою та силою літератури з молодших років, наші учні виростають справжніми захисниками волі й краси, так що із надією заглядаємо у майбутнє. «Якщо буде світло в душі, буде краса в людини, якщо є краса в людини, буде гармонія в домі, якщо є гармонія в домі, буде порядок у нації, якщо є порядок у нації, буде мир у світі» – не раз чуємо такі світлі, розумні й далекоглядні думки.

Анка МАЙДАНЮК-ШТЮБІАНУ

Викладач рідної мови просвітлює учневі дорогу до знання за допомогою рідного слова, яке сіє людяність у дитячих душах, виховує ціннісне бачення світу, формує характер.

Сьогодні стає все більше очевидним, що виховання підростаючого покоління відбувається не

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ: Головний редактор – **Іван КОВАЧ**

Редактори – **Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ** та **Роман ПЕТРАШУК**

Комп'ютерний набір – **Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ**

Техноредагування – **Роман ПЕТРАШУК**

Друкарня «RCR PRINT» Бухарест, Румунія; **ISSN 1223-8988** Adresa redacției:

Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,

Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com / Адреса сайту СУР: www.uur.ro

**Наклад фінансований
Союзом українців Румунії**

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.